

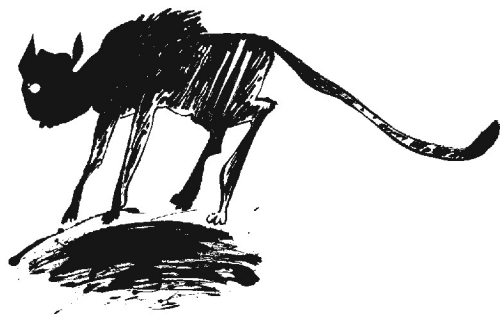
EDGAR ALLAN POE

PISICA NEAGRĂ ȘI ALTE POVESTIRI DE GROAZĂ

Cu ilustrații de Radu Răileanu

Traducere din limba engleză
de Liviu Cotrău

POLIROM
2022

Cuprins

Pisica neagră	5
Sistemul doctorului Catran și al profesorului Pană.....	35
Morella.....	83
Masca Morții Roșii	103

— Da, da, nu vă mai scuzați, de fapt eu ar trebui să vă mulțumesc pentru lăudabila prudență de care ați dat dovadă. Arareori găsim la tineri atâta prevedere, și nu o dată a avut loc câte un *contre-temps* nefericit ca urmare a nesocotinței vizitatorilor noștri. Pe când funcționa vechiul meu sistem și pacienții mei se bucurau de privilegiul de a se putea preumbla ici și colo după bunul lor plac, aceștia erau deseori aduși într-o stare de periculoasă frenezie de către unele

persoane nehibzuite care veneau să viziteze ospiciul. Drept urmare, am fost nevoit să introduc un regim aspru de opreliști; și de atunci nimeni, în afară de cei pe al căror bun-simț mă pot bizui, n-a mai căpătat învoirea de a pătrunde aici.

— Pe când funcționa *vechiul* dumneavoastră sistem, am spus, repetând cuvintele lui, dacă vă înțeleg bine, vreți să spuneți că „metoda blândă“ despre care am auzit atâtea nu mai e în vigoare?

— Se împlinesc câteva săptămâni, răspunse el, de când am decis să renunțăm la ea pentru totdeauna.

— Adevărat? Mă uimiți!

— Am găsit, domnul meu, zise el cu un oftat, că e absolut necesar să ne întoarcem la vechile sisteme. *Pericolul* metodei blânde a fost dintotdeauna înfricoșător, iar avantajele ei mult supraevaluate. Cred, domnule, că în această instituție s-a făcut o încercare onestă, ca nicăieri altundeva. Am făcut tot ce ne-a

indicat rațiunea omenească. Regret că nu ne-ați putut face o vizită mai devreme ca să vă dați singur seama. Presupun însă că sunteți la curent cu metoda blândă în toate detaliile ei.

— Nu chiar. Ceea ce am auzit eu provine de la a treia sau a patra mână.

— Aș putea atunci descrie în termeni generali această metodă ca fiind una în care pacienții erau *ménagés*, lăsați de capul lor. Nu ne opuneam câtuși de puțin fanteziilor ce înfierbântau creierul vreunui nebun. Din contra, nu numai că le încuviințam, dar le și încurajam; și multe dintre vindecările noastre cele mai durabile s-au înfăptuit în acest fel. Nu există argument care să impresioneze mai grozav rațiunea firavă a nebunului ca *reductio ad absurdum*. Am avut de pildă bărbați ce se credeau pui de găină. Tratamentul consta în recunoașterea faptului în sine, în învinuirea bolnavului de prostie dacă nu-și dădea îndeajuns de bine seama de acest lucru și ca atare refuzându-i timp de o săptămână orice altă hrană decât cea care i se cuvine unui pui de

găină. În acest mod câteva grăunțe și un pumn de nisip puteau face minuni.

— Dar oare totul consta în acest gen de recunoaștere?

— Cătuși de puțin. Aveam mare încredere în distracții cât mai simple, precum muzica, dansul, în genere exercițiile de gimnastică, jocurile de noroc, lectura anumitor cărți și așa mai departe. Ne prefăceam că tratăm fiecare individ în parte de o boală fizică obișnuită, iar cuvântul „nebunie“ nu era niciodată întrebuințat. Un aspect esențial era să-l facem pe fiecare nebun să supravegheze acțiunile tuturor celorlalți. Să acorzi încredere înțelegerii ori discernământului unui nebun înseamnă să-l câștigi trup și suflet. În acest fel am reușit să ne lipsim de un corp de îngrijitori destul de costisitor.

— Și nu aveți pedepse de nici un fel?

— Nici una.

— Și nu-i închideți niciodată pe pacienți?

— Foarte rar. Câteodată, când boala vreunuia ajungea la o criză sau brusc îl apucau

pandaliile, îl trimiteam într-o celulă secretă, nu care cumva dereglarea lui să-i molipsească și pe ceilalți, și-l țineam acolo până când îl puteam lăsa în grija prietenilor săi, fiindcă nu aveam ce face cu nebunii furioși. De obicei îi trimitem la spitalele publice.

— Iar acum ați schimbat toate acestea, și credeți că-i mai bine?

— Indiscutabil. Metoda își avea dezavantajele ei, ba chiar unele pericole. Din fericire, ea e acum abandonată în toate *maisons de santé* din Franța.

— Sunt foarte surprins de ceea ce-mi spuneți, i-am zis; fiindcă eram convins că în clipa de față nu există nicăieri în țară o altă metodă de tratare a nebuniei.

— Amice, sunteți încă tânăr, îmi răspunse amfitrionul meu, însă va veni vremea când veți învăța să judecați de unul singur ce se întâmplă în lume, fără să vă mai aplecați urechea la cleveteli. Să nu credeți nimic din ceea ce auziți și doar pe jumătate din ceea ce vedeți. Ei bine, cât despre aceste *maisons de santé*, e limpede

că vreun ignorant și-a bătut joc de dumneavoastră. După cină însă, când vă veți fi odihnit destul după truda călătoriei, voi fi bucuros să vă însoțesc prin casă și să vă prezint o metodă care, în opinia mea și a tuturor celor care au văzut cum funcționează, e de departe cea mai eficientă dintre toate cele concepute până acum.

— A dumneavoastră proprie? l-am întrebat. Invenția dumneavoastră?

— Sunt mândru să recunosc acest lucru, cel puțin într-o oarecare măsură, zise el.

Am stat astfel de vorbă cu monsieur Maillard preț de un ceas-două, răstimp în care mi-a arătat grădina și serele așezământului.

— Nu vă pot lăsa să-mi vedeți pacienții în momentul de față, zise el. Pentru o minte sensibilă o asemenea priveliște e întotdeauna mai mult sau mai puțin șocantă; și n-aș vrea să vă stric pofta de mâncare. Vom cina împreună. Pot să vă ofer niște vițel *à la St. Menehault*, cu conopidă în *sauce velouté*, iar după aceea un pahar de *Clos de Vougeôt* – toate acestea vă vor întări nervii.